

Vertragen en blijven spelen

Uitstroombinterview
Rosa Vrij

2022-2023 **House**

2024-2025 **The chair, the wig and the sheep**

Performancemaker en beeldend kunstenaar Rosa Vrij studeerde interdisciplinary arts (iArts), gevolgd door de master aan de Toneelacademie Maastricht. Haar werk bestaat uit 'universa' met verschillende projecten en performances. Met het universum House onderzocht ze de relatie tussen het lichaam en architectuur en met The chair, the wig and the sheep het kapitalisme.

ROSA: "Mijn traject bij Via Zuid begon met het project *House III*. In eerdere projecten van het *House*-universum had ik manieren gevonden om met meer aandacht naar je omgeving te kijken. Voor *House III* ging ik bij mensen thuis langs met een koffertje vol opdrachten om hen op een andere manier naar hun huis te laten kijken. De verhalen en tekeningen uit de huisbezoeken heb ik uiteindelijk geëxposeerd.

Tijdens mijn master en met het universum *House* heb ik geleerd om mijn eigen stem en vormtaal te ontwikkelen. Door mijn langdurige artistieke onderzoek en interdisciplinaire benadering ben ik lastig in een hokje te plaatsen. Daardoor heb ik heel erg mijn eigen weg moeten vinden. Als je net bent afgestudeerd, is het sowieso best een zoektocht om je makerschap vorm te geven. Je moet alles zelf doen: van fondsenwerving tot marketing en administratie. En ook nog jezelf staande houden in een behoorlijk competitieve sector."

Spelen

"De steun van Via Zuid was voor mij essentieel. Dankzij hun vertrouwen en de langdurige ondersteuning kon ik mij duurzaam ontwikkelen. Door de focus op talentontwikkeling mocht ik fouten maken en risico's nemen, zonder dat er direct resultaat werd verwacht. Ook Talentlab heeft heel veel voor mij betekend. Het was ontzettend fijn om vijf weken lang samen met anderen te mogen experimenteren, zonder prestatiedruk. Dat heeft veel gedaan voor mijn artistieke praktijk: ik herontdekte het plezier van 'gewoon spelen'. Ik tekende veel en combineerde dat met het creëren van scènes met oude decorstukken van Toneelgroep Maastricht. Er ging een

luikje open waarvan ik niet wist dat het er was; mijn fantasie bleef maar stromen."

Vertragen

"Ik heb geleerd dat ik de omstandigheden die nodig zijn om artistiek gezien in mijn kracht te staan goed moet bewaken. Ruim een jaar geleden voelde ik te veel druk en verantwoordelijkheden en verloor ik het plezier in mijn werk. In overleg met Via Zuid heb ik toen de ruimte genomen om te vertragen, wat eigenlijk ook veel beter past bij mijn werk. *The chair, the wig and the sheep* is bijvoorbeeld anti-kapitalistisch en gaat over aandacht geven aan wat er echt toe doet. Bovendien ben ik kleiner gaan denken in schaal: in plaats van grote theateervoorstellingen een draagbaar universum, waarin ik al mijn zorgvuldigheid kan stoppen. De productionele voorwaarden blijven dan behapbaar en ik kan per trein met mijn werk naar festivals en musea gaan. Zo voorkom ik dat ik weer te ambitieus word en houd ik genoeg ruimte over voor het artistieke onderzoek.

Afgelopen zomer liet ik een deel van *The chair, the wig and the sheep* zien op Cultura Nova. De reacties op het koffertje met uitklapbare striptekeningen waren ontzettend positief. Ook kinderen reageerden enthousiast, want strips zijn een soort universele taal. Ik hou van directe interactie met mijn publiek en vind het interessant om hen mee het verhaal te laten creëren, net zoals in sommige videogames. Ik wil *The chair, the wig and the sheep* uitbouwen tot een fictieve wereld met een eigen geschiedenis, regels en personages. Afgelopen jaar heb ik ook mijn neurodivergentie onderzocht en daaruit is een nieuw artistiek project aan het ontstaan."

“De vrijheid en ruimte om risico’s te nemen waren heel waardevol voor mij.”

Producent

“Met HipSick als producent en Nadīja Roza Broekhart als coach heb ik grote stappen gezet. Daarvoor was het soms zoeken om de juiste producent voor mijn werk te vinden. Ik had vooral eenmalige samenwerkingen op papier, maar minder vanuit inhoudelijke betrokkenheid. HipSick werkt zelf op het snijvlak van beeldende kunst en performance en begrijpt wat het betekent om procesgericht te werken. Nadīja en HipSick’s zakelijk leider Daniek Cappetijn hebben me ook strategisch goed geadviseerd over mijn toekomst als maker.

Via Zuid heeft mij altijd erg vrij gelaten in wat ik wilde doen. Ik heb me nooit bezig hoeven houden met de vraag of het wel genoeg theater was wat ik deed en of het genoeg publiek bereikte. Het ging in die vier jaar vooral over de vraag wat ik nodig had om mijn praktijk te ontwikkelen. Die vrijheid en ruimte om risico’s te nemen waren heel waardevol voor mij.”

Het systeem bevragen

Nadīja Roza Broekhart, oprichter en co-artistiek leider van HipSick, coachte Rosa tijdens een traject van IMPACT in 2024. Nadīja: “Daarna vroeg ze mij om haar verder te coachen en werd HipSick haar producent. Zo maakte ik vanaf het begin het universum *The chair, the wig and the sheep* mee. In eerste instantie gingen we vooral artistiek-inhoudelijk, op dramaturgisch vlak, aan de slag. Daarnaast onderzochten we samen hoe je een interdisciplinaire werkpraktijk op een gezonde manier invult. We hadden veel gesprekken over hoe we ons als maker verhouden tot het systeem waar we ons in bevinden; zowel op persoonlijk, praktisch als op strategisch vlak. Ook Daniek, de zakelijk leider van HipSick, was daarbij betrokken. Ik vind dat Rosa haar zelfkritiek en onzekerheden goed heeft weten om te zetten naar kracht en authenticiteit. Ze durft meer op zichzelf te vertrouwen en te laten zien waar ze voor staat.

Rosa is ontzettend goed in het formuleren van onderzoeksvragen. Bij elk publiek testmoment gaven we hier aandacht aan, zodat ze daarna weer verder kon bouwen. In de onderzoeksfase verzamelde Rosa veel inspiratiemateriaal: boeken, beelden, videofragmenten, maar ook schetsen en zelfgeschreven brainwaves. Ze wilde dit heel geordend presenteren, terwijl er nog geen orde was. Ik daagde haar uit het publiek een stapje in haar brein te laten zetten, en de ongeordendheid juist te omarmen. Dat pakte heel mooi uit: het werd helder dat je als toeschouwer in een universum stapte.

Rosa’s pionierende manier van werken maakt profilering in het werkveld en bij fondsen uitdagend, maar ik ben ervan overtuigd dat er – als ze zo helder richting blijft geven aan haar makerschap – meer dan genoeg ruimte is voor haar ontwikkeling. Ik denk dat ze veel baat zou hebben bij een zakelijk leider die, net als zij, graag het systeem bevraagt en uitdaagt en buiten de kaders denkt. Ik wens haar ruimte en rust toe, zodat ze volledig tot haar recht komt als maker.”

Uitstroominterview
Rosa Vrij

